

1886

Budapest, 1885.

Ötödik évfolyam 21. szám.

Péntek, szeptember 25.

KIADÓHIVATAL:
Budapest, Gyöngyutok-utca 9. sz.
Ide czimzendők az előfizetési
pénzek, hirdetések és nyiltérek.
M megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
Félévre . . . . . 3 „ — „
Negyedévre . . . . . 1 „ 50 „
Egyes számok 12 krétt
az elárusító helyeken kaphatók.

NÉP JÓG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, VIII., Vas-utca 13. sz.
Ide küldendő a lap szellemi
részét illető minden közlemény.
M megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
Félévre . . . . . 3 „ — „
Negyedévre . . . . . 1 „ 50 „
Egyes számok 12 krétt
az elárusító helyeken kaphatók.

Hogy áll a világ.

Itthon. A mi zsidó újságsínálónk most ugyancsak fenn vannak akadva, mert felsültek volt Kremsierben, a honnan azt jelentették, hogy „szent a béke!“ Alantabb közöljük a keleti kérdés újból való kitörését, a mely nem lehet más, mint a kremsieri találkozás közvetlen kifolyása, habár ezt félhivatalos uton dementálni igyekeznek is.

Itthon: — Jókai contra Apponyi, — Jókai contra közművelődési egyletek, Jókai mint németbarát! Tehát a kormány is ellene látszik lenni a nagy nemzeti mozgalomnak. Legalább Jókai Kassán tartott beszédjéből ez világlik ki. Csak azt csodáljuk a dologban, hogy Tisza Kálmán miként tudja fölhasználni Jókai népszerűségét saját céljára. Kiküldi beszélni az országba, mert ő Tisza Kálmán maga nem szeret a néphez beszélni többé, mint azelőtt, mikor még nem volt alkotmányos miniszter. Tisza Kálmánnak fáj Apponyi gróf akciója és fél is tőle, mondá Jókainak: Kedvesem, menj le Kassára és predikálj Apponyi ellen. Jókai megtette s elmondotta beszédjét, a mely szépen s kellemesen hangzó haszontalanúság volt, egy dallamos operette, melyen mulatni lehet, de melyet komolyan nem lehet venni.

Jókai többek közt azt mondja: „A német nyelv ránk nézve biztos vezető a népek oceánján keresztül, s a görögnyelv helyett tótul, oroszul, szerbül vagy oláhul tanítottassuk ifjainkat a gymnasiumokban.“ Világos tehát, hogy a kormány lohasztani akarja a nemzeti lelkesedést. Német-szláv szövetségben vagyunk, suttogva beszélünk tehát magyarul. A kormány azt nem teheti; nem engedheti, hogy a megyék csináljanak magyar nemzeti kulturpolitikát, a magyarnak Magyarországon csak koldulni szabad, mert mi Európában csak türt nemzet vagyunk, melyet „a német vezet a népek oceánján keresztül!“ Idáig jutottunk! És Jókai a kellemes csevegő kimegy hirdetni a kormány eme nézeteit! Ime. Tisza Kálmán és Szapáry gróf miniszterek ez alatt Bécsben időznek és előkészítik az új egyezést.

Mit várhatunk mi ily kormánytól? Oda utal bennünket a németnek s eladja a nemzetet a zsidónak! Szépen vagyunk! Nincsen ösvény, nincsen út, melyen megszabadulhatnánk e lenyomás alól? A harag fogja el az embert a legkisebbet is. Majd általános lesz a harag s azután nem fog még Jókai arany szava sem használni semmit sem!

Bulgária és Kelet-Rumélia. Akármilyen jól értsenek is a bulgárok a pucokhoz, a legfelsőbb rendezői kezét azért mégis Szentpéterváron kell keresni. Ott van hirhedett főiskolája a politikai szinpad azon ügyes gépmestereinek, kik oly pompásan értenek ahhoz, hogy egy verőfényes tájt hirtelen átváltoztassanak borussá s kék égboltra néhány pillanat alatt fölidézzék a fürgeteg fekete fellegeit. Kelet-Rumélia főkörmányzóságát egy ép oly merészen, mint ugyesen működő összeküvés buktatta meg. Kelet-Rumélia és Bulgária

egyesítése lett proklamálva, a bulgáriai fejedelem a helyzet élén jár, mozgósította miliciáját. Az orosz sajtó lelkeselve üdvözlö a bolgár eseményeket s azon nézetének ad kifejezést, hogy Bulgária és Rumélia egyesülését egy fejedelem alá többé meggátolni nem lehet, sőt Törökország csak is úgy hosszabbíthatja meg életét Európában, ha egyszerűen elismeri a befejezett tény. Berlinben és Bécsben a békés forradalom híre állítólag óriási meglepetést keltett, a hivatalos világ nem volt rá elkészülve. Pedig kétségtelen, hogy az államesiny régóta elő volt készítve, s ugyesen lett végrehajtv. Ez esemény nagyjelentőségét eléggé bizonyítja azon tény, hogy ő felsége királyunk Gödöllőről azonnal Bécsbe utazott s továbbá, hogy Milán szerb ki-

idők eseményeire. Az eddig oly tiszta politikai szemhatár egyszerre elborult. Bismark vas keze ugylátszik hatalmasan dolgozik.

Németalföld. A király szeptember 21-én trónbeszéddel nyitotta meg az országgyűlést s azt konstatálja, hogy az ország a külhatalmakkal a legbarátságosabb viszonyban áll. Németalföld részvétele a Congo-értekezleten és a szuezi csatorna ügyében összehívott értekezleten azt bizonyítja, hogy Németalföld még mindig betölti helyét a tengeri hatalmasságok között. A kamara elé fontos törvényjavaslatok fognak terjesztetni. A pénzügyi helyzet takarékossgot és a jövedelmi források szaporítását igényli. Az ipartermékek alacsony ára kedvezőtlen befolyással volt az európai és indiai iparra. Atschinban a helyzet javítása végett szükségelt intézkedések nagyobb nehézségek nélkül hajthatnak végre, mind a mellett ott folytonos éberségre és kitartásra van szükség.

Szerbia és Románia. Nagy izgalomban vannak itt a bolgár események következtében, a mi könnyen érthető, ha vesszük, hogy tőszomszédságukban oly forradalom létezik, a mely egy egészen új országot hozott létre Sándor fejedelemmel az élén. Utóbbi egy Tirnovóban közrebocsátott irattal kikiáltotta önönmagát bulgáruméliai fejedelemnek. Mai lapunk egyelőre a szerb király Milán és a romániai király Károly arczképét is hozza s azon leszünk, hogy Sándor fejedelem arczképét is legközelebb hozhassuk.

Már lezártuk volt lapunkat, midőn mozgósítási híreket halottunk colportálni a fővárosban: itt ugyanis, de különösen az annyira érzékeny bankkörökben már szerdán délután tudták, hogy a zágrábi XIII. sz. hadtest megkapta a mozgósítási parancsot. Estig a hir formaszertű megerősítést nem nyert, ellenben a börzén már a temesvári VII. hadtest mozgósításáról is beszélnek. Az előnevezett zágrábi hadtest az egész horvát-szlavon tartományra terjed ki, s parancsnoka Ramberg Armin báró lovassági tábornok, ugyanaz, ki a pozsegai hadgyakorlatokat vezette, s 1883-ban zágrábi kir. biztos volt. A hadtest utja a menyiben ha csakugyan megindíthatnék, topografiai elhelyezésénél fogva csakis a bosnyák, s esetleg szerb területen keresztül vezetettnek Rumélia felé.

Nagyon természetes, hogy egyetlen ily hadtest kimozdítása a szomszéd hadtestek részleges mozdítását, vagy e helyett a hadtest területén elhelyezett honvéd-zászlóalj mozgósítását is vonhatja maga után, mint az 1878-ban a helyőrségi szolgálat érdekében megtörtént. E hírekkel szemben csak azt lehet megjegyezni, hogy a szerb király tényleg hadi lábra állíttatni rendelte a szerb csapatokat s hogy nálunk is egy hadtest mozgósítás iránti parancsolatot már legközelebbre várhatjuk, ha a dolgok a balkán félszigeten rosszabbra fordulnának! Szegény zsidó lapjaink nagyon bámulnak most, hogy őket oly hosszú időig sötétben hagyták tapogatni, s hogy velük nem közölték, hogy Giers orosz, Kálnoky osztrák és Bismarck német miniszterek nekik nem adták tudtukra, hogy mi van készülöben, hogy meg nem tudhatták azt, miszerint a béke nem oly szent, mint a milyenek eddig mindig hirdették.

Mi csak bevárjuk, hogy mi lesz mindezekből!

Károly, román király.

rály nyomban félbeszakította gleichenbergi fürdői időzését s Bécsen át directe haza utazott. Sándor bolgár fejedelemmel az egész dolog még a kremsieri napokban lett megbeszélve, kétségkívül Sándor fejedelem ilyen veszélyes vállalatba nem bocsátkozik, ha előre nem biztosítják a három császári hatalom részéről a támogatás felől.

Tehát újból fölbredett a csak szunnyadozott keleti kérdés és Törökország úgy viseli magát, mintha az egész dolog nem birna eddig semmi jelentőséggel. Ugy látszik azonban, hogy politikai forró napok fognak bekövetkezni s aligha nem ágyu döngés lesz az egésznek vége! A mi katonáink körében pedig attól tartanak vagy annak örülnek, hogy már végre valahára kimasiroznak — Saloniki felé!

Spanyolország. A Karolinák kérdése tárgyában a spanyol kabinet tiltakozó jegyzéket készített. Mivel azonban most ismét Törökország földarabolása jött a fölszínre, a Karolinákai nem igen törődnek a hatalmak. Majd talán kéz alatt ki fogják az egészet egyenliten. Minden esetre azonban igen kíváncsiak lehetünk a legközelebbi

Előfizetési fölhívás.

Folyó évi október 1-től új előfizetést nyitunk az év utolsó negyedére. A mint eddigi t. előfizetőink meggyőződhetek, a lehető megtettük az iránt, hogy a «Népjog» kellő időben pontosan küldessék szét akként, hogy hazánk legtávolabb eső vidékeire is vasárnap köszönjön be mint szívesen látott vendég. De gondot fordítottunk változatos s eredeti tartalmára, valamint a külső megjelenés csinoságára is.

Kérjük a t. közönség, különösen pedig azon t. olvasóink további pártfogását, kiknek előfizetési ideje lejár.

Eddigi t. olvasóinkat és barátainkat fölkérjük még, hogy a «Népjogot» ismerőseik körében terjesszék, hiszen ha olvasóink mind egyike csak egy új előfizetést szerezne a Népjognak, — pedig mily könnyen tehetné — oly lapot adhatnánk, mely a legnagyobb igényeknek is teljesen meg tudna felelni.

Küzdjünk meg válvetve ellenségeinkkel, de hogy elvünk diadalra juthasson, a «Népjog» fáradhatlan s kitartó munkássága és buzgalma mellett elvárataink sorakozása is szükséges, miért is ezeknek becses támogatását ismételve kérjük.

A «Népjog» előfizetési ára:

Egész évre **6 frt.**, fél évre **3 frt.**, negyed évre **1 frt 50 kr.**

A «Népjog» kiadóhivatala
Budapest, Gyöngyösi-utca 9.

A főváros fejlődése.

Hazánk fővárosának nagymérvű fejlődése Magyarország legújabb történetének fénypontját képezi. Budapest terjedése az utolsó hat év alatt oly mérveket öltött, a milyeneket alig remélhettünk. 1878 óta a lakosság 120,000 fővel szaporodott (e számba 36,000 zsidó esik) s e rendkívüli szaporodás következtében az életföltételek nagy változásokon mentek keresztül s így nem kell csodálkoznunk, ha az emberek a helyzet megítéléséhez megkívántatott mértéket csak nehezen tudják megtalálni.

Különösen emelkedett 1880 óta az építési kedv. A szobák száma 1880-ban 1300, 1881. és 1882-ben összesen 5000, 1883-ban 3760 és 1884-ben 3422 szobával szaporodott. A város némely részében lázas tevékenység uralg az építés terén s csak igen kevés utcát mutathatunk föl, melyben ily munkálatok elő nem fordulnak. Az emberek nézik e munkásságot s azt szokták mondani: «a kiállítás után majd beüt a krach!»

Az 1873-ik évi nagy válságra vetett kínos emlékezet részben érthetővé teszi e pessimistikus gondolkozásmódot, akkor is lázasan folyt az építkezés, csak hogy ehhez akkor különösen a zsidók által inangurált szédelő börze-spekuláció adott megmérhetetlen impulzust.

Igy lesz-e most is? Igazuk lesz-e a pessimistáknak? E fontos kérdés jogos fölvetése el nem vitatható.

A gyarló ember nem képes a jövő rejtélyeit födő lepelt eltávolítani, hogy lássa a következő idők titkait. A tudomány nekünk csak azt az előnyt adta, hogy a múlt és jelen eseményeit valóságukban fölismerehessük. Visszafelé pillantunk s keressük azt, a mi körülöttünk történik. Az itt nyert tapasztalatok elemeinek alapján mindenestre nyerünk annyit, hogy a jövőre nézve bizonyos pontig véleményt alkothassunk magunknak.

A természeti törvények s a gazdasági élet szabályai meg nem változnak, mert szellemük mint a törvény szelleme, meg nem hamisítható. Csak az emberek — különösen egy része az embereknek — átalakítani igyekeznek az örök szellemet, csak az úzérkedő zsidóság szeretné mindenre a maga visszataszító bélyegét rányomni az eseményekre, rá is nyomja, sajnos — különösen nálunk Magyarországon —

s kiváltképen hazánk nagyban fejlődő fővárosában. Nehezebb ennél fogva — mint bármikor — a jövő időre következtetést vonni, mert ott a tőke a zsidókézből van, az igazít, az vezeti a kormányt is, annak terhe alatt nyög az ország.

Fővárosunk külsőleg fejlődik. Össze szeretik hasonlítani az amerikai városok fejlődésével. Ám legyen így.

Azok közé tartozunk, kik örvendenek Budapest emelkedésének, kik készek az ország pénztárából is áldozatot hozni azon célra, hogy Budapest fölülte egy önálló, független ország fővárosának jellegét. Bámulva látjuk a paloták fényes sorait, átjuk a «nagy körut» emelkedését, tudjuk, hogy a múlt évben törvény alapján a «nagy körut» 6 millió 750 ezer forintba kerülő kiépítésének költségére csaknem két millió adatott az ország pénztárából.

Azt is tudjuk, hogy a lakosság számának szaporodásához nem áll megfelelő arányban a lakások szaporodása, dacára annak, hogy oly lázasan építenek.

Ennyiben — nem félhetünk a pessimisták által hirdetett krachtól, mert lakást, üreset nem találni Budapesten s éppen azért a lakások borzasztó módon megdrágultak s alig van rá eset, hogy e téren javulást várhatnánk.

Budapest fejlődik! Emelkednek paloták, szebbnél-szebb épületek! Ez igaz s az is igaz, hogy a már említett nagy körutnak kiépítése, egy a szépitési, valamint kereskedelmi és forgalmi szempontból fölülte hasznos, de kétségbe kell mégis vonnunk azt, hogy ne lenne fontosabb cél, mely elébb igényt tarthatna egy a főváros, valamint az ország áldozatkészségére. Csak hogy persze a zsidó akkor nem ülhetne oda a balkonra, «sikkesen» letekiutni az ut pezsgó életére!

A zsidó érdek megkívánta a nagy körut kiépítését s így meg kell annak lenni, holott napról-napra elviselhetetlenebbé válik a főváros szegény sorsu lakosságára a lakások drágasága; egészségtelen pinczékbe kénytelen meghuzódni számos nyomorral küzdő család, ember ember hátán él, a büzhödt léghen összezsúfolva és maholnap oda jutunk, hogy a fényesen fejlődő világváros lakás s zűkség tekintetében lesz a világ első városa!

Igy történik, hogy a főváros külső fejlődésével arányban fokozódik a fővárosi lakosság túlnyomó számának nyomora! fény és árny, gazdagság és inség egy helyen!

Paloták építéséhez van a zsidónak pénze, az áll, de a fővárosnak, mely így külsőleg fejlődik, nincs pénze, hogy munkák s házak a k a t építsen. vagy legalább oly házakat, a melyekben a szegényebb családok olesó hajlékot találhatnának. S mire vezet ez? A legrosszabbra! Lassanként fényes Budapestünk állandó tanyája leend a bűnnek, az erkölcsi elfajultságnak, az elvadult embergyűlölő elemeknek.

Lehetne ezen segíteni, csak hogy ott a zsidóság, ez megkívánja a palotát, a szegény ember lakhatik akárhol. E szerint viselnünk kell a zsidó által ránk diktált fejlődést, bámulnunk kell Budapest. Magyarország fővárosának fejlődését, s talán még vádolni fognak bennünket azzal, hogy mi ellene vagyunk a főváros fejlődésének.

Némileg igazuk is van s mennyiben — az kitetszik e sorok őszinte szavaiból.

A. Á.

Az antisemitizmus és a reakció!

(Levél a „Népjog” szerkesztőjéhez.)

Szepezd, szeptember 15-én.

Pár hónappal ez előtt azon határozat érelődött meg bennem, hogy — tekintve azon visszás állapotokat, melyek a fiatal antisemita pártkörben valóban lélektrázó tünettel lépnek fel, melyek már-már az antisemita pártkör megszűntét eredményezhették volna, tekintve azon körülményt, hogy — az Istóczy-féle affaire az antisemita párt bomlás t is maga után vonhatta volna, — többé tollamat ez ügyben papírra nem teszem. Nem, — mert nem akarom, hogy oly óriási fáradalmak után, melyekkel az antisemitizmus küzdött egy

ugyanevezett antisemita reakcionárius-párt szédelő felelős ségében és erőszított munkálkodásaiban részt vegyek, mert nem akartam, hogy a zsidóság cosmopolitikai cél után törekvő utait ez által is egyengessem. Fáj, — fölülte fáj lelkemnek azon tudat, hogy éppen azon ur, ki az antisemitizmus kérdését ez előtt 10 évvel oly bátor hévvel vetette föl, tette a pártkör kettészakítása által a zsidóságnak a legnagyobb szolgálatot: épp akkor, midőn az ugyanevezett valódi antisemitizmus a legnagyobb fejlődés stádiumában áll. Nem értem s tulajdonképen nem is tudom, vajjon mily fontos ok szolgáltattat alkalmat arra, mely által az antisemita pártkör tagjai között meghasonlás támadt. Talán félti Istóczy ur közjogi elveit? Hiszen az már rég megszűnt nyílt kérdés lenni, hogy az antisemita-párt tökéletes diadalát csak a függetlenségi lobogó alatt vívhatja ki. Hogyan várhat eredményt a közjogi elv alapján, midőn a közjogi elvek képviselője a kormány, — mely mögött az ugyanevezett quillotin-féle szavazó gép áll, — az antisemitizmus fejlődésének legmegátalkodottabb akadály. Bár hogyan álljon a dolog, tény az, hogy az antisemitizmus tényleges helyzete a központi antisemita-párt részéről előidézett konfliktusok miatt ha közelről és higgadtan szemléljük, különösen a vidéken hol a legnagyobb visszahatást szülte, a legmélyebb fájdalommal tölthet el; mi azonban, mert a zsidóság pöffeszkedése már is kiállhatatlan, — kétségbeesés helyett inkább újult férfias elhatározásra serkent bennünket. Ha tanulmányozzuk a helyzetet, azon igazságos következtetésre jutunk, hogy ha a központi antisemita-párt akarja, újja teremtheti ez állapotot s szabad kormányt állíthat föl benne, menten minden meglepettetés, reakció és hanyatlástól. Ne szédelegjünk, uraim. Vagy az antisemitizmus győzelmeinek horderejét a zsidó-dynastia átkos kerékvágásába visszakergetni akarják? Ez nem volna megbocsátható! Ez helytelen eljárás volna s ugy hisszük, hogy nem akarnak a nemzet, illetve a választó polgárok legszentebb érdekeivel gyermekjártékot űzni. Különben bármily elnézésbe burkolják is az urak a dolgot, a kérdés, mint látjuk, mindig az marad: akarja-e az antisemita-párt önmagát kormányozni? Vagy átengedi-e győzelmeinek babérait a zsidóság telhetetlen „molock” jának? Nem tanította-e meg az antisemita-párt központi körét ama borzasztó tapasztalás, a melyből vérezen, de meg nem esonkítva bontakozott ki, önjerejéből egyenesen járni, hogy lerázhassa majdan a nemzet testéről amaz undok rabigát, mely különösen két évtizeden át gyöngyíti a nemzet erejét.

Hála a magyarok istenének, hogy az elkövetett kihágások — az antisemita reakció felé hajló vétek, valamint az antisemita párt ellen szót rágalmak dacára, a vidéki egyes antisemiták megtartották ez ideig is hidegvérűségüket, hogy a borzasztó krízis netán bekövetkezendő utóestéjén sem fogja magát átengedni az antisemita reakciónak.

A valóban böles és helyes politika e tekintetben, de különösen reánk nézve nem más, mint a független antisemita párté. S erről nem szabad magunkat letérittetnünk sem rábeszélések, sem igaztalanságok, mi több, megvesztegetések által. Nekünk különben meggyőződésünk, hogy ha szilárd megállunk, megmutatjuk, hogy az országos antisemita-párt vezetésére tökéletesen képes és hivatott csakis a független antisemita-párt. Egység és kitartás legyen jelszavunk; ez vezérelje tetteinket; tegyük fel, de komolyan, férfiasan magunkban, hogy az országos antisemita pártot a függetlenség elveinek alapján, elvi és gyakorlati párttá emeljük. Adjunk a pártunk világos és szabatos programot, mely kizár magából minden ábrándot, minden légyarákat. Haladjunk egyenesen a kitűzött cél felé, ne idézzünk a párt kebelében meghasonlásokat, botrányokat elő, mert különben kicacagnak bennünket. Semmi által sem szabad magunkat visszaretenteteni ezéző szándékunktól. El kell távolítanunk a pártból mindazt, mi a zsidóság nyegle kacajára, a semitizmus erősödésére csak parányi alkalmat is nyújtana. Le kell ráznunk magunkról a kevésebb mult s újja, erősebb kell tenünk az ifjú antisemitizmust. Bármennyire rágalmazták is az antisemitizmus reakcionáriusai a független antisemita-párt férfait és alapelveit, vissza kell foglalni a vesztett tért, tovább folytatni munkánkat. Én részemről visszaautasítok minden oly kísérletet, mely álnok ravaszsággal, számításból, ellenségeinknek szabad tért nyitna az antisemitizmus gyengítésére. A független antisemitizmus jogot és gyökeres szabadságot akar biztosítani mindnyájuk számára, a munka uralmát proklamálta s ennek törvényes gyümölcseit szándékozik biztosítani. Előre tehát! Nem kell csüggedni! Még nincs eldöntve a küzdelem! Támogassuk a független antisemitizmust. Ha ez megtörténik, — az antisemitizmus újja születve kel ki a megpróbáltatások közül s nagyobbak, virágzóbbnak és büszkébbnek tűnik fel, mint valaha. Előre!!

Viszi.

Pörben a zsidók.

Nehéz idők járnak most a zsidókra. Ugy is mint család gazokat, úgy is mint ritualis gyilkosokat pörbe fogja a törvény. Bécsben elítélnek egy minta-zsidót, ki milliókkal játszott, Krakkóban megújítottak egy tiszta-eszlári pört oly zsidó-ritualis gyilkosok ellen, kik már egyszer halálra lettek ítélve; széles Európában neki megy a törvény szigora a zsidó csalóknak, a kik idegen pénzzel játszottak, megbuktak számosakat koldusbotra jutattak. Harczot a zsidó ellen! Mintha ez lenne a jelszó, pedig ok az okai, csak ok! Hiába írja tehetetlenségében a zsidó-sajtó, hogy az antisemitizmus kihalófélben van! Az a zsidó-szellemű sajtó nem akarja hallani az ár zugását, mert fél, becsukja szemét és egyet füttyül, mint a gyermek a sötét kamrában.

A Bécsben a törvény előtt álló Kuffler zsidó, korunk jellemző alakja. Spekuláns — mint minden zsidó, csak hogy nagyban; ő csak bankokkal, hercegekkel, nagy urakkal, nagy birtokosokkal, gyárosokkal járhatja a bolondok tánczát. Ez a zsidó lángész, nemes lélek, uzsorás és ördög egy személyben, kiből föltétlenül látnak ma, s cseppet sem holnap, olykor tekintély, sokszor kidobják az ajtón, melyen ismét beszemtelenedik, ez a zsidó, ez a gazember, mert nem más, bár miként igyekezzenek őt a zsidó lapok szépíteni, most fogoly, így végezte pályáját igazságos bírák előtt, legjobb barátjának elátkozott gyilkosa!

Ennek a gazzsídnak esze, mint gőzgép, dolgozott éjjel-nappal, mint többé-kevésbé minden zsidóé, de rettenetes lelkiismeretlenséggel mint minden zsidóé. Ő vesz és elad mindent. Gabnát, szeszt, cukrot a mint jön, a mint a piac kínálja, ő bérrel jószágokat, de nem gazdálkodik, ő vesz gyarakat, de nem gyárt, ő vesz váltókat a legnagyobb uzsorára, de csak hogy tovább adja bármi áron; ő vesz papírokat a tőzsdén, csak hogy nyerészkedjék; ő bizományos, hogy mások vagyonát forgassa; ő segít egyes ingadozó czégeknek magukat rendezni, azaz másokra hárítani át a veszteségeket, megcsalni tőkepenzeseiket és bankokat girókkal és leszámítolással, de ezen csalások közvetítéséért százezreket köt ki magának provizióképen! Szemtelen csaló, nagy gazember, a zsidóság minta-zsidója! Üzleti jártassága és vakmerősége lépést tart és sikerül elhíttetnie az emberekkel, hogy gazdag, hogy korrekt — mert fizet! Van is pénze mindig — a másoké; s ha nincs, csinál ő magának, megvesz valamit drágán, eladja rögtön — olcsón, nem gondol sokat vele, hogy pár ezer forinttal károsodott, csak hogy tele volt a zsebe, mikor kellett. Mikor megbukott 400,000 frt vagyont és 4,000,000 frt adósságot találtak. Ki tudna még így adósságot csinálni, a világot úgy rászedni, így megcsalni, mint egy szemtelen zsidó gazember! Az orthodox zsidó kölyök sokra vitte volt!

E tényekkel szemben a zsidósajtó védelmébe fogadja hitsorsosát, s midőn ezt látja az ember, szinte kérdezni látszik: és így azt hiszik, hogy az antisemitismus kihalt?

Harczot a gazságnak, harcztot a zsidóságnak! Kuffler, miután a Jauner által sikkasztott százezreket és milliókat elnyelte, elvesztette, válságot idézett elő egész Ausztriában, megbukott egyik gyár a másik után s velük a prágai földhitelintézet, a merész spekulációba fektetett, másoktól kicsalt és elsikkasztott pénzt elvesztette a zsidó menthetetlenül és Jauner — agyonlőtte magát. A könnyüvérű és könnyen hívó bécsi polgár életével lakolt, önként ment a halálba s bucsuképen vádlevelet hagyott hátra Kuffler ellen! Ez pedig gyáva és nemtelen, mint minden zsidó, ambícióját abba helyezi, hogy magát, elzárását és elhúnyt barátját megvédelmezze éles eszének, zsidó fufangjának raffineriájával elnök, államügyész, bírák, tanúk és szakértők ellen. A tényeken nem tud változtatni, az igaz, de elmagyarázza azokat: nem ő a csaló, őt csalták meg! Így védekezik a zsidó gazember!

Harczot a zsidóknak! Éles harcztot a gazságnak a végsőkig! Nem mi vagyunk a kezdeményezők, ők maguk szolgáltatják az okot, a gazságot pörbe kell fogni, el kell itélni s a gazembereket kiirtani, lehetetlenné tenni az emberi társadalommal szemben!

De ne higgyük, hogy Kuffler-féle emberek csak Ausztriában vannak! Léteznek olyanok nálunk is, habár kisebb mértékben, de annál többen. Különösen a vidéken garázdálkodnak s csak a mult számban említettük a császári takarékpénztár bukását, mert keresztények összetakarított pénzt 300,000 frtot, oda adott egy zsidó czégnek, a mely megbukott, mely gazságával ellopta a takarékpénztár összes vagyonát! Rövid három év alatt ez már a harmadik vidéki pénzintézet, melyet a zsidók saját céljaira használtak fel s buktattak meg. Így pusztult el a pápai népbank, így lopták meg a kaposvári kereskedelmi bankot s az

érsekújvári hitelintézetet s ily formán tették tönkre a császári takarékpénztárt! s attól tartunk, így fogják sorra venni a többi vidéki pénzintézeteket valamennyit, ha ezek kárkon tanulva, zsidó és zsidóbarát igazgatóikat, a kis Kufflereket felügyelő és bíráló bizottsági tagjaikat lehetőleg gyorsan el nem távolítják!

Pörbe a zsidókat s a gazembereket, elitelni, semmivé tenni, törvényes uton! Nálunk ez nehéz ugyan, de utóvégre mégis csak meg kell történni. Harczot a csalóknak! Törvényes harcztot, ezt kívánjuk s mi örülünk, ha látjuk, hogy «pörben a zsidók», de oda fogunk hatni felvilágosító szavunkkal, hogy ne csak pörbe fogják, de el is itélik őket, mint elítélték a bécsi bírák Kufflert!

H I R E K.

— **Kell!** Még ragyog a napsugár, még meleg derült időnk van, de azért vége a nyárnak. Sárgulnak a lombok, hullanak a falevelek, itt az ősz. A fecske, gólya már utra keltek, melegebb égaljba, a másik hazába. Könnyű nekik, de nehéz a helyhez kötött szegény embernek, kinek végig kell szenvedni a tél zordonságait. Mert az első hulló falevél akaratlannul is a telet hozza emlékeztetünkbe. Ruha kell, fűtőanyag kell magunknak s családunknak. Kell! — Nagy szó ez

Milán, Szerbia királya.

hatalmasabb a királynál. Mennyi fájdalom, nélkülözést vagyunk kénytelenek nem egyszer elviselni hogy engedelmeskedjünk neki! És mikor az északi szél először felszív, az első hópehely leesik, akkor hangzik fülünkbe legparancsolóbban: a kell! Ezért csak ragyog még sokáig melengető napsugár — te egyedüli jötevője a szegényeknek. Tedd derültté a láthatárt, enyhévé a levegőt, — tartóztasd a tél közeledtét!

— **István bácsi jubileuma.** Májer István püspök és érseki helyettes kitünő arcképét közzöltük volt lapunk szeptember 4-én kiadott számában s előre jeleztük akkor, hogy még e hó folyamában Esztergomban nagy ovációkban fogják részesíteni István bácsit. És úgy történt. István bácsi félszázados irodalmi működését ünnepelte vasárnap a tizenhárom templomos Esztergom! Kétezer aláírással ellátott remek föliratot nyújtottak át a jubiléumnak, továbbá egy ezüst babérokoszorút, az esztergommegyei tanító-egylet pedig arany toll átnyújtással tüntette ki a tekintélyes és paedagogiai író és a fő tanfelügyelőt. Esztergom város közhatóságai, összes egyesületei és testületei külön küldöttséggel üdvözölték, mert az ő élete össze van forrva a társadalom életével s nincs oly közművelődési vagy jótékony egyesület, melynek alapító, avagy pártoló tagja ne volna. És a milyen kitünő író, a milyen «arany ember» ez az „István bácsi”, épp oly népszerű alakja Májer István a magyar Rómának. Püspöki laka mindig tárva van. Nem zárkózik el bizalmatlanul a világ elől, s nem utasít vissza senkit. Nagy bizalommal keresi föl az inség és szen-

vedés, nagy szeretettel látogat föl hozzá mindaz, a ki nyájas tanácsától és szíves vigaszától gyógyulást vár! Arany ember, arany főpap minden ízében. S hogy milyen kitünő főpap, azt a hercegprimás bizonyította be, mikor egyház fejedelmi állásának helyettesül nevezte ki. Mi újból kívánjuk ma azt, mit lapunk 18. számában kívántunk: „Adjon az egek ura István bácsinak még sok esztendő e földön való munkálkodásra, és adjon hazánkknak csupa oly szellemű és fönkelte gondolkozású lelkipásztort, mint Májer István!” Ragyogjon le még jóságos arczáról sokáig a felebaráti szeretet melege, s szelid szemében égjen még sokáig a valódi jótékonyág örök ifjúsága.

Keresd a zsidót. Ily czim alatt közöltük mult számunkban a császári takarékpénztár bukásáról szóló hirt, most a dolgról a következő érdekes részleteket jelenthetjük. A hangulat Császában s vidéken nyomott és szomorú alakok járnak szerzte szét, kik elveszett pénzüket siratják. A gaz zsidók raffinirozott csalása következtében száz meg száz család jövője, jóléte van tönkretéve. A vizsgálat már hat napja folyik, de mindeddig még eredményre nem jutottak. A takarékpénztár alapításának története a következő: 1873-ban a «Krach» után Eichenwald és Löwe császári czég, mely már akkor a tönk szélén állott, kiváló zsidó szemtelenséggel és raffinirozott gaz eljárással takarékpénztárt alapított persze részvényekre. Direktórlében: Eichenwald, a felügyelő bizottságba csupa tudatlan és lelkiismerettel nem bíró egyéneket választatott meg a zsidó család. A főkönyvekben csak a váltók folyószámát és az összegeket irták, neveket soha. Így sikerült aztán az összes pénzt kiszedni és a saját céljaira fordítani. Váltócenzurát négy év óta nem tartottak. Eichenwald látván, hogy a dolgok rosszszul állnak, az ez évi közgyűlésen leköszönt állásáról s helyébe Roth Dolfi zsidót választatott meg, ki persze mindenben egyetértett vele s egy kézre játszott. Együttel Eichenwald oly határozatot hozott a közgyűléssel, hogy az idén osztalékot nem fizetnek, hanem a tőkéhez minden részvénytől még 35 frtot kell befizetni. A közgyűlés «az intézet fölvirágoztatása körül szerzett érdemeinek elismerésül» Eichenwald gazembert helyettes igazgatóul választotta meg, és pedig élethossziglanra. Ezek után Eichenwald és Löwe zsidó fakereskedő czég az intézet részvénytőkéjét, tartalékját és betétét elsikkasztották s e hó 12-én csodót mondtak. Nem fűzünk ehhez szorosabb kommentárt, mert lapunk mai számában más helyen eléggé behatóan szólnak e tárgyhoz! Keresztények vigyázzatok! Ti többségben vagytok a takarékpénztáraknál, kergesetek ki irgalom nélkül a zsidókat ez intézetekből, s ne választatok meg őket azokba semmi féle czim alatt tisztviselőkül, mert úgy jártok, mint a császáriak! A zsidó mindenütt egyforma család és gaz!

Zsidó család. Két év előtt egy Weiszberger Jakab nevű zsidó család mindenkorra kitiltottak a fővárosból Amde a gazember nevét Borhegyre magyarosította. azt gondolván, hogy ekkép kijátszsa a rendőrséget sűzheti csalásait. Borhegyi «ór» tehát megtelepedett Budapesten, de áldozatait a vidéken kereste. A Diana közvetítő intézet utján hálójába kerített egy Szabó József nevű szegedi embert, a kinek azt mondta, hogy borkereskedő. Szabó képességei, de leginkább ennek 200 frtja annyira megtetszettek a bor-nagykereskedő Borhegyi zsidónak, hogy rögtön szerződtette Szabót pénztárosának 200 frt kauczió mellett. Szabó kifizette ezt s azután híret se hallotta többé a zsidónak. A rendőrség azonban nyomára jött s úgy őt, mint a «Diana» közvetítő üzletvezetőjét letartóztatta. Piczegepóresz!

A kivándorlás. A Szepességből írják, hogy onnan Amerikába a kirándulás folyton tart az akadályok és a felemelt szállítási költségek daczára. Nehány hét előtt több tagból álló női társaság vett búcsút Merénytől, e napokban pedig Abosról Iglóra utazásunk közben láttunk egy falu lakóiból többeket a nagy utra kelni. Kikísérte a távozókat a falu apraja-nagyja. Német, magyar és tót nyelven nyomtatott hirdetések terjesztének a közvetítők a nép között, itt alább közöljük betűről-betűre a magyar hirdetés szövegét, melytől elborzad a tisztességes magyar ember.

Hirdetés!

Magyarnak vagy Tótnek ami kivándorolni kedve van, már atúl halottak hogy a Hataron revidálnak, és a Pénst a néptől elvizek, és akór úgy háza Küldeneg. Eztet elkerülni a Hatarón akór csak 15 for. kel maganul hadni, hogy lelet vasúti karta Oderbergtül Brémaik vagy Okwinesintül Brémaik kivaltani, és a masig Pénst körülbetül 70 for. előre hazatül Postval Brembe a F. Missler, úrhöz küldenü, mert neki van a Felsőges engedmány hajóroda Wasúti útca 13 és 14 Bahnhofstrasse 13 és 14, Bremen.

A Póstara kapja Rezepist, és ere kapja F. Missler úrnak Brema a penst visa ha Rezepist megmutatja de 70 forint. kel Brema küldeni mert ha Amerikába gyönek akkor kel valami Pénst mutatni, mert lehet hogy onét visa is küldenek.

A F. Missler úr van engedmén a Varósiul a nép Amerikába küldeni, és van neki a Varósiul egy kezesség 15,000 Markot hadva, akkor nem kel félni hogy a Pénst nem biztos hogy hogy nem kapja visa.

Hirdetés.

Esegnek ami Amerikába kivándorolni akarnak tudositom: hogy minden hóly a Hajó Tarsulat vejöb atta az arát 15 Julistul 1885 10 Marker vagy 6 Forintér akkor jó hogy több pénsé hazuról hoznak hogy Kevés ne legyen.

Mit tanul a nép a zsidótól? Árverésre volt kitéve a néhai Dorogi János acsádi lakos hagyatékai ingatlan vagyona. Jelentkezett 3 árverelő: Terdik György, öreg Bálega Mihály és Hubik Demeter. Utóbbi, hogy a két előbbi elvonja az árveréstől, s hogy a birtokot potom áron vehesse: meg: Terdiknek a külső földek felét odaigerte s foglalól még 20 frtot is adott; Bálegának pedig egy fényilas szőlőt ígért. A két atyafi léprement. És Hubik megvette az 1300 frtra becsült s legkevesebb 1500 frtot érő ingatlan 800 frtért. Ekkor előállott az árveréstől elterelt két oláh atyafi — megjegyzendő, hogy mindhárman oláhok voltak — és kérték Hubiktól az ígért földet és szőlőt. Igen, de már ekkor Hubik hallani sem akart az alkuról, sőt Terdiket, még a foglalól adott 20 frtért is beperelte. Ekkor azután a két rászédett oláh mindent elmondott. Most az ügy bünygyi utra vitetett a kijátszott özvegy és gyermekei által; kíváncsiak vagyunk rá, milyen büntetésben fog részesülni ez a furfangos zsidótanítvány. Ez-élt hirtét sem lehetett hallani népünk között az ilyen nemtelen csalásoknak. Minthogy azonban az árveréseknél a zsidók általában így járnak el, nem csoda, ha a mindennapi tapasztalat után a nép is elajátítja. Ez is mutatja: hová juttatják a nép erkölcsi világát a zsidók. Ezek a minden hunczfutság tanítóesterei.

Vidéki színészlet. Debreczenből írják. A rádi Geró megérkezék e napokban városunkba és a színévatod ünnepelesen nyitandja meg. Debreczenben e társulat minden bizonynyal ép oly kedves és kellemes otthont talál, mint Dunántúl volt neki. A társulat nagy s több jeles tagja ismert jó nevé az országban. Ilyen Bokody, Boros, Gyöngyi, Somogyi és Zilahy, a nők közül Orley Flóra, Spányi Lenke, Bácskay Julcsa, Ellinger Ilona kiváló erők, de különösen kiemelendő Folinusz né Csighaházy Etel, ki mint drámai művésznő az országban az elsőbkek közé tartozik. Spiller karmester ki Párisban is megfordult és tanulmányozott kitünő szakember. Ha tartja Aradi Geró, a mit ígér, akkor a közönség rokonszenvét bizonyára megtartja magának, a mint eddig már elis nyerte nálunk látatlanul.

VIDÉK.

Nagy-Atád, szept. hó.

Somogyból és Somogyról akarván írni, habár illetlen is, mégis saját magunkon kezdem. Mi építünk, azaz tulajdonképp épít Izrael és mi fizetünk: a ló köztudomáslag előbbre való lévén. mint az ember, épül pompás istálló az állami ménék számára; az embereknek talán hágy kunyhót a végrehajtók serege. Hogy Izrael és itt különösen a rendjelezett Hirsch zsidó nem épít rebach nélkül, ez már a dolog meg a zsidó természetében fekszik; először a ménetelep egy más helyen terveztetett, és ott 18.000 frt töltésekre vétetett számításban, azután a zsidó kijelölt jobb helyet, hol töltés nem kell, de azért a 18 ezer, mint halljuk, csak ott maradt a számításban; a különben nem nagy haszna rendjel mellé nem is rossz az ilyen apróbb számítás maradvány; de még valamivel csak meg kellett fizetni a kiállítási bódékat és kóser ebédet. Eredetileg a ménetelep több ur által Kaposvárra terveztetett, de hát a mi zsidónk kifogott az urakon és a telep itt van és így itt marad mind azon nyereség, mely az ilyféle állami telepek körül jutni szokott a zabon és szénán, melyet a ménék nem kapnak, és a hamis literen, melyet a katonák majd mint teljest fizetnek.

De hát mind hiába, zsidónk segítségével lóban a kaposváriakat legyőztük és ugy látszik legjobb úton vagyunk, hogy legyőzzük őket Széchenyiben is.

Még most csak úgy sub rosa sugom meg, miszerint sok jeltől azt lehet következtetnünk, hogy a földmivélés stb. miniszter a jövő követ-választáskor kerületünket akarja oldogítani, sokan azt állítják, hogy az itteni Gazda-kör felrándulása a kiállításra, már bizonyos kortes-izzel birt; de hát meg is érdemlik azok a kaposváriak, hogy ő excellentiája ott hagyja őket, ugy halljuk, hogy ot-tani választói közt vannak oly naiv lelkek, kik a választás előtti ígéretek komolyan vették, vártak vasuti műhelyeket, tanintézetek és talán még egyebet is, míg a nagy szakértelmű miniszter bölcsen belátta, hogy miután a műhelyek ígéréttel megválasztották, már csak nagy badarság volna azokat meg is építeni — tanintézet, az pedig pusztára való, és nem városi zajba; épül is már Szt.-Imre pusztán, hol meg fogja oldani a problémát, hogy kell homokból első osztályu földet csinálni, az eredmény miniszterünk genialitása előtt

oly biztos, hogy ez szent Imrész homokért már előre megadja az első osztálynak bérét.

Csak ide azzal a miniszterrel, itt aztán nem kell ígérget, nem kell tanintézet, itt semmi sem kell, mint apró 30 db ezeres, egy kis tölgyfa Lábodról, talán egy kis dohány-föld, és meg lesz a párt rendületlenül, ha talán nem lesz elég, az nem az ő hibájuk, de az elosztókat hagyja Kaposvárt, itt jobb szeretnek majd direct érintkezni. Kortestnek jó lesz Hirsch zsidó meg a ménetelep emberi része; mi pedig itt, hol minden második bolt Sali meg Rebeca néven áll, nem is megvetendő segítség — no de elég azokról, nem mintha itt nem történe egy és más, de arról máskor.

Kaposvárról furesa hírek keringenek itt, azt mondják, hogy ott a bank nagyon csufosan bukott meg, és sokan vannak kompromittálva, és pedig a mi elég sajátságos, ép Széchenyi miniszter fokortesei közül; gondolta volna-e ezt a miniszter mikor velük vonult be Kaposvárra mint követ-jelölt, és e jelenetet meg is örökítette egy festő ecsetje által. Sajátságos véletlen! a kép akkor soká késett, mert egy polgárember, ki a főhelyek egyikét foglalja el a képen, késedelmezett és így a különben kész képen csak a polgár szeme hiányzott, mintha éreztet volna, hogy vannak manapság urak, kik közt legjobb, ha a polgárember nem lát; van ott a bank körül hamis mérleg, elfecsérelt alapítke, hamis váltók és több ilyféle modern találmány; az egészben annyi a vigasztaló, hogy ha egy pár zsidó barát ur meg is bukik ez alkalommal reputációjában, elbukik egész sereg zsidó vagyonban.

Megyénknek egészségi állapota nem egészen rendes; a főispán jubilál akkor, mikor a királyi tisztelgési gárdája a Jurus Honig zsidók kibukják magukat a vármegyéből. Grasszál még az Antrux is, no daczára mind ezeknek, nem tartunk járványtúl, sokkal inkább képzelünk futványt, jó lesz telen át a lábakat fagyástól óvni, mert hiába, sokszor nem szép, de hasznos.

Apró hír is kering megyénkben sok, így hogy az alispán bünyvgálatot kér a bank igazgatói ellen, — Kaposvár város csődöt a bank ellen, mert betéte ott vesz, — a megye megszámloltja azokat, kiknél még kinn van az a bizonyos közmunka pénz (most aztán ne láss ám polgár), megvizsgálják a drágán és rosszul épült hidakat. Roboz bátyánk a Somogy-ot ezentül felelben jobb-, felelben balpárti szellemben szerkeszti. — A tisztviselők ezentül nem lesznek választva, hanem ugy öröklik hivatalukat, mit abból következtetnek, hogy a főjegyző örökösét is a jezsuitákhoz vitte nevelésbe; de hát mi mind ezt nem hisszük el, komót nép vagyunk mi somogyiak és maradunk a régiben.

Községünkben barátok is vannak és azok tiszteletére én is levelemet egy kis bucsus adomával végzem; a gyürki népes bucsuról, az oda ezer száma csődült nép következő jóslatot hozta: 1885. nem jó fának, 1886. zsidónak és 1887-ben katonának lenni.

E jós mondat a nép közt szájról-szájra jár, mi a jelentősége, nem tudom, de lekötelezne szerkesztő ur, ha megmagyarázná.

r. l.

Szegedi levelek.

II.

Szeged, 1885. szept. hó 22-én.

Az országos kiállítás megnyitása óta tartott nagy számú kongresszusok közt kétségtelenül az országos közegészségügyi kongresszus érdemelt legnagyobb szegedieket legjobban. Ezen a kongresszuson Lechner Lajos miniszteri tanácsos, a szegedi kir. biztosság műszaki osztályának volt főnöke is tartott fölölvastást s csupa jóakaratóból azt a gyönyörűséges bókot mondotta Tisza Lajos grófnak (és nem Szegednek), hogy Szeged közegészségi szempontból Magyarországnak „mintaváros”. — Lechner Lajos miniszteri tanácsos ur mindenkor jóakarója volt Szegednek, hogy ez uttal miért ócsárolta ily nagyon s miért hajította el annyira a súlykot, azt valóbáz képtelenek vagyunk felfogni.

„Mintaváros!” Uram fia! Sehol széles Magyarországon nincs annyi nyavalás ember, mint Szegeden. A gyermekeknek harmadrésze pedig pláne a zörgő csontú kaszásé. Avagy kell-e többet felemlitenem, mint azt a rettenetesen feltünő, szánalmas körülményt, hogy Szegedet kizsájkált tarka-barka tetejű palotákkal, beleépítettek egynehány szép milliót s a büles intézők (épen felolvasó Lechner ur is egyike volt ezeknek) tökéletesen megféledezték az ivóvizről! Van-e ennél közegészségi szempontból nagyobb csapás? Egészségünk a Tisza apálya és dagályának van kitéve s egy esztendőben többször iszunk pocsolva vizet, mint folyó vizet s ha felemlitem még, hogy a szeszgyár marhabizalójából a legutalatosabb ocsmányosság a nap minden órájában a Tiszába lesz leeresztve, s ez még a városon kívül sem ülepedik le, tökéletesen fogalmat alkothat magának az olvasó a „mintaváros” felől. S hogy ezen a szomorú állapotot nem egyhamar lesz segítve, bizonyítja egyik helyi lap mult napokban megjelent következő közleménye:

„... Nekünk maig is csak egy tökéletlen vízmű áll rendelkezésünkre, no meg egy nagyszabású, igényeinek talán túlfényesen megfelelő vízmű... terve, mely belekerült 30,000 forintba. Ennek a vízműnek létesítéséről már nem is gondolkoznak komolyan a székepületben. Megakadt a vállalkozóval még az alkudozás is. A hatóság nem mer a közgyűlés elé menni az óriási kamat-garanciával, a minék meg is van a maga alapja. Mert az új vízvezeték félig kedvező arányú

fogyasztás mellett behozná ugyan a a ráfordított töke jövedelmét bőven, de hát olyan abnormalis viszonyokat élünk Szegeden, hogy még a vízfogyasztásról sem lehet jót állani.”

Ilyen „mintaváros” ez a Szeged, tisztelt Lechner miniszteri tanácsos ur!

No de kellett ez a bók Szeged grófnának, kinek bokros érdemei a mult szombaton voltak legszebb pompájukban láthatók. Ekkor volt ugyanis a zsidók jom-kipurja (hosszu nap) s Szeged olyan csendes volt, mint a koporsóban fekvő halott. A belvárosban alig három-négy üzlet volt nyitva, a külvárosok apróbb boltjai pedig kivétel nélkül zárva voltak. Hát majd 10 esztendő mulva? Vagy talán előbb is, mert már sem tudják a polgárok államkölesönüket törlesztetni. Akkor Szeged grófnának a sakterkést, vagy jobb esetben a vörshagymát okvetlen bele kell venni czimerébe, mert különben kitagadják ide plántált jakheceit.

Bizony nagy szó is az az államköle ön s hozzá olyan mostoha gazdasági viszonyok közt, mint a mostani évek voltak. Eddig kevés volt a termés, most van s nem kel az ördög... akarom mondani a zsidónak sem, haesak ingen nem adják. Miből törleszszék tehát az államkölesont? Ha ezt — feltéve — ki is tudnák nélkülözni és izzadni, miből folytatás a félbeszakított építkezéseket? A semmiből?! Ez az oka tehát, hogy Szeged építkezése a király látogatása után megakadt. A forezizozott építkezésekre felvett állam-kölesön miatt Szeged lakói olyan szorult anyagi helyzetbe jutottak, hogy adóságaikat törlesztetni már képtelenek s ez év elején megjelent helybeli kir. adóhivatali kimutatás szerint nem kevesebb, mint 626 ujonnan épült ház fog árverés alá kerülni.

No, de a grófság megvan, Szegedet majd megveszi a — zsidó

A pénzüke okozta a szegediek kiállításra rándulásának megsemmisülését is. Pálffy Ferenc polgármester nagyban buzgózkodott egy 200 tagból álló társaság összetoborzásán; de bizony az esütörtököt mondott s így a kis Pilis község túl tett rajtunk, mert onnan folyó hó 20-án 50-en rándultak fel kiállításunkat megtekinteni.

Scandalumban azonban nincs hiányosságunk. Egy tartalékos honvéd-tiszt most elmélkedik a Szeged-kerületi honvédbörtönben, mint vizsgálati fogoly, a miért egyik látogatott kerti-helyiség félreeső helyén a szakácsné kilencz éves kis leánykáján brutális erőszakot követett el. E miatt a városban s különösen katonai körökben nagy a felháborodás s utóbbiak az embertelen katonatiszt szigorú büntetését kívánják.

Végül egy közelebb lefolyt 50 éves jubileumi ünnepéről kell megemlékeznem. Az ünnepelt: Volkau János pénzügyi tanácsos volt, ki 50 éves fináciz mesterségét ama gyönyörű csaszlaui stiklivel koronázta meg, hogy Kovács Kálmán szentesi adóhivatali számtiszt haldokló testvéréhez azért nem eresztette el, mert ő (s. i. a jubiláns) még az anyja temetésére sem ért rá elmenni a sok bélyegnyalás miatt! Ennek különben a számtisztecske az „Egyetértés”-ben begratulált.

A viszontlátásra!

Senki.

A TÖRVÉNYHÁZBÓL.

A bécsi bíróság Kuffler zsidót, a milliókkal játszó gazembert, kit a zsidó lapok s az ezek által csinált „közvélemény” „ártatlannak” hirdetett: hét évi, hetenkint egy napi bójttel szigorított börtönre ítélte el.

— **A m. kir. kuria** szünnepokat élvező tanács elnökei és bírái hazaérkezvén, a tanácsok szeptember 1-én megkezdték rendes üléseiket, a szüni neti bírák pedig távoznak a jól megérdemelt pihenésre. Perczel Béla kuriai elnök, nővére halála folytán rögtön távozni kénytelenítettvén, Szabó Miklós másodelnök vette át a kuria vezetését, s teljes üléssel kezdte meg a rendszeres új munkakört, a melyben bejelentetett Szentgyörgyi Imre kuriai bíró igazságügyi államtitkárrá lett kinevezése s Hilbi Gál János, Wettstein Antal és Pataky Ignác bírák nyugalmaztatása. — Délután 5 órakor a tanácselnökökből álló kijelölő bizottság tartott zárt ülést ezen megüresedett helyek betöltése végett Szabó Miklós elnökelete alatt. Az öszszes ülésen kihirdetett ő felségének az igazságügyminiszterhez intézett leirata, melyben a kuria fáradhatlan, ügybuzgó munkásságára nézve legfelsőbb megelégedését s elismerését fejezi ki. — Szabó Miklós másodelnök s Daruváry Alajos tanácselnök Marienbadban, Csemegi Károly Ausseeban, hol a büntető eljárás javaslatának módosításán dolgozott, Lukács Ignác Tyrolban, Szabó Sámuel a neuhausi stájer fürdőben töltötték a szüniidőt; Vértessy Sándor, valamint maga Perczel Béla kuriai elnök is, ezuttal szüneti elnök volt. Fabiny Teofil bírtokán gazdálkodott, Tóth Lőrincz pedig a kuriai hivatal mellett sem felejtve akadémiái hivatását, a Zugligetben lakva s a budapesti könyvtárakat használva, irodalmi munkákon dolgozott, nevezetesen a kuria történetéhez gyűjtött adatokat s Gide párisi tanár „Droit des femmes” híres művét fordította az akadémia könyvkiadó vállalata részére s csak pár hetet töltött a Kárpátok közt.

Tisztelettel értesítjük azon n. é. előfizetőinket kik a «MAGYAR LAP» negyed évi folyamára előfizettek ennek megszüntével pedig a fennmaradó összeget lapunkra átutalták, hogy azon átutalt összeggel tett előfizetésük jelen számunkkal lejárt. Kérjük ennek folytán, hogy előfizetésüket megújítani sziveskedjenek.

A „NÉPJOG” kiadóhivatala.

Felelős szerkesztő: SZALAY KÁROLY.

KÖZGAZDASÁG.

A vidéki takarékpénztárak.

Lapunk más helyén „Pörben a zsidók“ ezim alatt általános képet nyújtunk olvasóinknak arról is, mikéint jár el a zsidó a takarékpénztárakkal és hitelszövetkezetekkel, s egyuttal kimutatjuk ott, hogy a zsidó spekuláns, mily merész a maga cselekedeteiben, a hol a sikkasztást más által — keresztény által — viteti véghez a maga hasznára, hogy végre gaz csalásainak büntetését a bírák előtt találja. Le kell rántanunk a lepert a zsidók által foganatosított üzelmekről s kimutatni, hogy valahányszor bukásról, vagyon-vesztésről van szó — mindig a „zsidót kell keresnünk“, mint mindezeknek okozóját. Már most megkívánjuk, megköveteljük, hogy vidéki takarékpénztáraink, melyekben $\frac{9}{10}$ % keresztény a betevő részes, megvédessenek a mindent aláadó, mindent a mi nem zsidó, a végromlás elé vivő üzérkedés ellen. A takarékpénztáraknak adassék ki szigorú szabályzat, a melyben törvényileg ki legyen mondva az, hogy:

először: a takarékpénztárak igazgatóinak, felügyelőinek és bíráló tagjainak az általuk igazgatott intézettel semmiféle üzérkedő összeköttetésbe jönniök nem szabad;

másodszor: az ily takarékpénztárak vezetői kényszerítvén kimutatni erkölcsi és polgári fedhetlenségüket s kimutatni azt, hogy kereskedelmi képzettséggel bírnak;

harmadszor: a hitelnnyújtásnál bizonyos maximum állapotasság meg, melyet semmi esetre túllépni nem szabad.

Igy meg nem eshetik azután, hogy egy takarékpénztár, — mint például az imént megbukott csáczai — egész vagyonával egyetlen hitelt adjon ki pusztán váltóra egy cégnek, pláne zsidó cégnek, a mely tudvalevőleg a pénzt csak is vad spekulációra használja fel.

Az általunk itt megkívánt és sürgetett pontok azok, melyeket törvényhozóink kiszabjanak, törvénybe ígassanak, hogy a takarékoskodó keresztények biztonságban lehessenek a felől, hogy pénzüikkel a zsidó üzér gaz módon ne spekuláljon. Ezen pontok szükségesek egy törvény alapjához, mert annyi áll, hogy takarékpénztáraink $\frac{3}{4}$ része, ha ily értelemben megvizsgáltatnának, ha ily értelemben ellenük eljárást indítanának, semmi esetre a követelményeknek meg nem felelnének.

Kevés kivétellel mindenütt azt találjuk, hogy a követelések a befektetésekhez viszonyítva arányban nem állanak, azt találjuk, hogy a hitelezés sokszor túllépi az intézet erejét, hogy mindenütt arra céloznak, hogy „osztalékot“ kifizessenek.

Részvény-törvényt, börze-adót kívánunk s követelünk mi, a kik már most naponta attól tartunk, hogy pár forintunkat már takarékpénztárba sem tehetjük. Bizony sokkal jobb is lesz, ha otthon — harisnyába kötjük, ha félra akarjuk magunknak tenni rosszabb időkre! Keresztények vigyázzatok! Legyetek ébren!

A. A.

A szüret.

A szüret most már nem folyik le olyan mulatozó jókedvvel, mint régebben. Csöndesen, komoran végzik ezt. Mert mit ér a jó termés, ha a borak sincsen illó ára? Lelketlen üzérkedés mellett elpocsékolja borát épen úgy, mint buzáját a gazda. Pedig az idén, ha a beérkezett jelentéseknek hihetünk, nem lesz rossz bortermés. Kívánt ha a derűs, meleg őszi idő még egy-két hétig kitart. A gazdasági válság kikerülésére sok mindent ajánlanak. Egyik ezt, a másik azt javasolja. A tanácsadók közül azonban egy sem emlékezik meg bortermelésünkről. Pedig ez az egyetlen gazdasági ág, mely némi kárpótlást nyújthatna a gabona-termelés körül ért veszteségeinkért. A fillokszera pusztításai dacára hazánk most a legelső bortermelő ország. Majdnem egy millió hold szőlője van, közel harminczöt millió akó évi termeléssel. Ez oly óriási töke, mely okszerű gazdálkodás, helyes politika mellett a legdusabb jövedelmet adná; csak hogy vajmi kevés történik bortermelésünk érdekében. Ugy szólnán

semmi! Kormányunk összes működése nem áll másban e téren, mint a fillokszera-biztosok kinevezésében. Hiszen jó állás ez kiérdemesült korteseknek. Évek óta hangzik a panasz jogosan a boryártás, a műbor ellen. Egy erélyes intézkedéssel, jó törvénnyel egyszerre nyakát lehetne törni azoknak a zsidó semmiháziaknak, a kik mérges kotyvalékkal rongják a jó magyar borok kitünő hírnevét, hitelét. Szabad a vásár, mert törvény nincs! Lehet csinálni fukszínből sashegyit, spiritszából tokajit. De legalább piacra volna borainknak! Ez sincsen. A termeléshez képest nevétséges csekély kivitelünk van! Noha a külföld arannyal váltaná meg boraink minden cseppjét, mégis idehaza kénytelen elvesztesgetni termését a gazda. Itt az ideje, hogy tegyünk meg minden lehetőséget szőlőművelésünk, bortermelésünk érdekében. Mentsünk meg a mit lehet, tegyünk valamit míg nem késő. Ily gondolatok támadtak bennünk, midőn folyó hó 20-án hivatalosan kezdtek meg a főváros területén a z ideoi szüretet.

... Bt ...

Budapesti tőzsde.

Érték-tőzsde.

Szeptember 24-én. A kelet-ruméliai események a börzére is befolyással voltak, habár nem oly nagy mérvben, mint sokan gondolták. Ez a befolyás azonban nem annyira az árakra, mint a spekulációra hatott s így a mult heti jegyzésekkel szemben nem éppen nagy apadást észlelhetünk.

A nevezetesebb értékpapírok ármozgalmát a következő táblázat mutatja:

	szept. 17.	szept. 24.
Magyar aranyjár. 4 $\frac{1}{2}$ %-os	99.65	98.15
„ papíráradék	92.60	91.15
„ díjsorsjegyek	120.—	119.—
Tiszai sorsjegyek	123.10	122.50
Magyar hitelbank	290.20	285.—
Első magy. ált. biztosító társaság	3150.—	3150.—
Magy. földh. int. zál. lev. 4 $\frac{1}{2}$ %	95.75	95.40
Osztrák-magyar bank zál. lev. 4 $\frac{1}{2}$ %	103.10	102.80
Cs. kir. kör. arany	5.87	5.88
20 frankos arany	9.90	9.92
Német márka	61.25	61.20

Gabona-tőzsde.

Ugy látszik, hogy az export valamivel nagyobb lendületet nyert s a mint a különböző vasutársulatok jelentik, a gabona-szállítás vasut üzleti szempontból tekintve, a tavalyinál sokkal élénkebb; persze külföldre — Németországba naponként csak mintegy 30 waggon megy, a mi nagyon kevés, ha tekintetbe vesszük, hogy ez előtt naponta körülbelül 80, 100, sőt 130 waggon gabona is ment kifelé.

A gabona-piacok általában javulást jeleznek. A budapesti tőzsdén is élénkebb forgalom volt s az árak a mult hetekhez 10—15 krajczárral javultak. Nem inthetjük eléggé gazdáinkat, mint már ismételtén tettük, hogy tartogassák gabnájukat, ha birják s ne pocsékolják el most, hanem várjanak, mert a tendencia ugyancsak meg fog javulni.

Lapunk zártakor a következő árakat jegyezték a tőzsdén:

Buza bányási	76—81 kg.	7.30—7.95
„ tiszavidéki	76—81	7.30—7.90
„ pestvidéki	76—81	7.25—7.80
„ fejemgyei	76—81	7.30—7.80
„ bácskai	76—81	7.35—7.90
„ északmagyarországi	76—81	7.00—7.60
rozsa	70—72	6.15—6.35
árpa	60—62	5.50—5.90
„ takarmány	62—64	6.30—7.30
„ égetni való	64—66	7.00—9.05
„ sörfőzdei	39—41	6.20—6.40
zab	75	5.85—5.95
tengeri új bányási	73	5.75—5.90
„ másnemű	—	—
köles	—	—
káposzta-repeze	—	—
repeze, új	—	9 $\frac{1}{8}$ —10 $\frac{1}{8}$

Marhavásár.

Pozsonyi szarvasmarha-vásár, szept. 21. A mai szarvasmarha-vásárra összesen 1503 drb marhát hoztak föl, köztük 995 drb magyar, 154 drb német, 131 drb szerémségi, 224 drb szerbiai ökröt, 8 drb bikát, 39 drb bivalyt. Az üzlet élénk volt. Árak: magyar ökrök 58—62.50 forinton, német ökrök 60.—64.— forinton, kivételesen 66 forinton, szerbiai (s szerémségi) ökrök 50—58 forinton, bivaly 40—45 forinton.

Bécsi szarvasmarha-vásár, szeptember 21-én. Felhajtott összesen 3135 drb; ezek között 695 drb magyar, 1208 drb gácsországi és 1232 drb német. Magyar hízó-ökrök 60—64 forint, német 60—65 forint, gácsországi 59.50—62 forint. — Mind eladott.

Sertés-üzlet.

Budapesti sertésvásár. Kőbánya, szept. 22-én. Az üzlet és árak változatlanok. — Magyar urasági 3reg nehéz 43—44, fiatal nehéz 45—45 $\frac{1}{2}$, közép 45 $\frac{1}{2}$ —46 $\frac{1}{2}$, könnyű 46—47 frt. Magyar szedett nehéz 43—44, közép 44—45, könnyű 45—46 forint. Szerbiai nehéz 45—46, közép 46—47, könnyű 46—47 frt.

Bécsi sertésvásár. Bécs, szept. 22-én. Összesen felhajtott 6909 drb sertés és pedig 1462 nehéz bakonyi, 1732 csekélyebb, 3715 süldő. E vásár eleinte jobb volt, később azonban ellanyhult, az árak 1 frttal emelkedtek; nehéz bakonyi 41. 42.50, csekélyebbek 38—40, süldők 32—38; szalonna 4 $\frac{1}{2}$, zsír 47—48 frt (mind 100 kilogrammonként).

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A pápai dispencziók.** Számos külföldi lap azt állítja, hogy Donna Mária de la Mercedese Martiner Campos 125.000 frankot fizetett a Vatikánnak gróf Francesco Serannóval való házasságához elnyert dispenczióért, továbbá az orléansi hercegnő a protestáns dán Waldemár herceggel való házassága dispencziójáért 100.000 frankot fizetett. Az „Osservatore Romano“ hivatalosan megczáfolja mind a két hírt.

— **A kolera.** Madridi tudósítások szerint Spanyolországban naponta már csak 300 ember hal meg kolerában. Párisból is jelentések szerint, ott az egészségi állapotok a mult héten igen jók voltak. Nyolcz nap alatt egyetlen egy kolera eset sem fordult elő. Római hírek szerint a palermói kerületben naponta körülbelül 40 ember betegszik meg s 20 hal meg kolerában, míg a parmai kerületben naponta csak 20 megbetegedési eset fordul elő s ezek közül csak 5—6 végződik halállal.

Hány zsidó van a világon? A marseilli földrajzi társulat sztatistikai hivatalának e napokban közzétett jelentése szerint 6.377,602 darab zsidó van a világon és pedig:

Európában	5.407,602
Afrikában	413,000
Amerikában	300,000
Ausztráliában	12,000
Ázsiában	245,000

Országok szerint véve Európában számít:

Oroszország	2.552,145 zsidót.
Ausztria-Magyarország	1.643,708 „
Németország	561,612 „
Oláhország	260,000 „
Törökország	116,000 „
Franciaország	70,000 „
Angolország	60,000 „
Olaszország	36,789 „

A többi Európára eső 197,848 zsidó a különféle, itt ki nem tüntetett országban keresendő.

Dolgoznak. „Ki van oda be Pista?“ — „Apám uram.“ — „Hát még?“ — „Édes anyám.“ — „Mit csinál apád?“ — „Sóprével dolgozik.“ — „Hát anyád?“ — „Az is dolgozik vellával.“ — „Mit dolgoznak?“ — „Verik egymást.“

Mérgek gombák. A gombamérgezés rendszeren az év jelen időszakában fordul elő gyakrabban s legtöbbszörre a mérges Ammanita phalloidest cseréli el a közönség a cseperkével — Champignon, — melyhez annyira hasonló az első tekintetre, ámbár csak kis figyelemmel is könnyen felismerhető, miután a cseperke beloldala rózsaszínű vagy barnás, mérges társáé pedig fehér. Egyébiránt jó tudni, hogy mindenféle mérges gomba veszély nélkül ehetővé válik, csak az első levét, melyben jól felforrott, kell leönteni. Ezt mindenesetre való biztosítékul semmiféle gombánál sem volna szabad elmulasztani, mert ennek gondos figyelembe tartása nemcsak teljes biztosíték minden veszély ellen, sőt a gombát élvezhetőbbé, izesebbé is teszi; nem lehet eléggé figyelmebe ajánlani ez eljárást a közönségnek, miután a gomba nemcsak izletes, de a legtöbbször eledelek egyike. A főzés által kiszívódik a gombából a mérgező s innét vagy, hogy a mérgezés tünetei fellépnek, midőn a gombát a gyomor meg sem emésztette. Tehát ismételve mondjuk, le kell önteni a gombának forrás alatt keletkezett első levét s bátran élvezhetjük az izletes eledelet.

— **Hamisított postautalványok.** Utóbbi időben az egyes postahivataloknál több olyan hamisított postautalványra akadtak, melyeken a feladó postahivatal bélyegzőjének lenyomatát kézírással vannak utánozva. A hamisítók még eddig nem sikerült nyomára jönni, minélfogva a közlekedésügyi miniszter utasította az összes postahivatalokat, hogy a beérkező postautalványok bélyegző lenyomatait figyelmesen vizsgálják meg, annyival inkább, mert a hamisításokat szabad szemmel is fel lehet ismerni, s ha valamelyiket gyanusnak találják, azt a postaigazgatósághoz terjeszszék föl.

A jó nagybácsi. Az árvalány ott nevelődik a nagybácsinál. Egyszer azt kérdi tőle: „Nagybácsi! az éjjel azt álmodtam, hogy férjhez mentem, vajjon rosszat jelent-e ez az álom?“ — „Minden esetre — mormogja az öreg — azért mert nem igaz.“

A pórnál járt árendás. Egy vasutállomáson egy oszlopon cédulát látott a b...i árendás. Hát ott ugyan mit hirdettek? s veszi magát, hogy elolvassa, de rövidlátó lévén, sehogy sem megy neki; fölmászik az oszlopra egész a céduláig s onnét rögtön a földre is veti magát, mert a cédulán az volt írva: „ez oszlop be van festve — kérjük vigyázzni!“

A KIÁLLÍTÁSRÓL.

A háztartási eszközök mesterei.

(Kiállítási társaság.)

Legkevésbé se lehet azt mondani, hogy valami sokan jelentek volna meg a kiállításon, de a kik megjelentek, azok oly szép tárgyakat állítottak ki, hogy bizony a laikusnak bajos közöttük első pillanatra a választás. Bővebb megfigyelés után izléses tárgyaik, az anyag finomsága és majdnem utánozhatlan eredetiségük által kitűnnek a többiek közül:

Gaitner és Rausch, kik nemesak öntött vasból, valamint zománczott bádógból készült konyhaedényeikkel excellálnak, de a legtökéletesebb pinceberendezésre állítottak ki annyi mindenféle új és javított eszközt, hogy el se tudnánk valamennyit sorolni; így láthatni a csoportjukban: dugaszoló, sörszivattyu, borszivattyu, palaczkpukoló, borszűrő, hordódugó, emelő-gépet, egy egészen új szerkezetű borerjedési tölcserű, borkeverő rudat, akoló vasat, lefejtő tömlőt, hordódugó emelőt, szívó csőt, bor- és sörösapokat; azután a kádár mesterséghez szükséges mindenféle legujabban tökéletesített szerszámot, ezek közt: abroncs lyukasztó kalapácsot, vakaró kést, konyhaedényei közül különösen kiemelendők a kívülről is finoman zománczott ódon stülű bádógbutykosait, víztartó kannáit, bádóg- és fadézsáit, tea- és kávéfőzőit; a saját találmányu szén vasalója igen czélszerű, bárkinek ajánlhatom, ugy szintén ügyes eszköz az összerakható ruhaszárítója, a vasaló deszkája, a ruhacsavaró gépe, s mindenek felett a legujabb szerkezetű gőz ruhafőzője. E czégnél egyébként a háztartási eszközök óriási választékban állanak a vevő közönség rendelkezésére, s majd mindent gyárilag állít elő.

Boross S. budapesti bádogos és ércnyomó, ki valóságos feltűnést kelt saját találmányu fűrdővíz melegítőjével, a melyet az eddigi hason találmányoktól eltérőleg akként szerkesztett, hogy az egészen a kád alatt álljon, mi által a kád kevesebb tért foglal el, hogy a víz benne aránylag gyorsan, kevés tüzelő anyaggal (fél kilo szénnel) melegíthető legyen, hogy a kád fűtőjét körülvevő reservoir vize, minden körülmények között megóvassék azon kalamitástól, hogy vigyázatlanság esetén a kád elolvadjon, hogy a fűtés teljeseren szagtalan legyen, hogy a vizet 20—25 perc alatt 25—40 fokra melegítse, hogy vele könnyen a legkellemesebb házfűrdőt lehessen készíteni, s hogy még ott is, hol vízvezeték nincs, a kezelése oly egyszerű legyen, miként azzal bárki is könnyen tetszése szerint boldogulhasson. Ez igen szép találmányért méltó elismerést érdemel. Kiállított két szép fűrdőkádja páratlan a maga nemében. Szépek a vaspálya- és kalauzlámpái. A bádóg ürmértekei. Ez a kitűnő bádogosunk volt az, ki a honvédségünk számára ugyan olyan evő sajkákat, mint minőket ausztriai czégek 47 krajczárjával akartak szállítani, 24 krajczárjával liferált, a ki gyárilag berendezett üzletében, mint iparos a gépeket legelőször kezdte alkalmazni s a ki az országos kiállításon a vöröskereszt épületében látható szép és czélszerű minta-szobát berendezte. Majd el is feledem még fölemlíteni, hogy a szabadalmazott jégsekrényei is kitűnőek s kitűnőségük leginkább abban rejlik, hogy azokban kevesebb jéggel, hosszabb időre lehet hideggé tenni, vagy hűvösen tartani. Boross S.-nek egyébként már van egy csomó kitüntetése, jelölje annak, hogy mindenkor kivált iparos társai közül tehetsége és szorgalmával.

Mayer Ferdinánd, budapesti rézműves, kinek a vendéglősök pavillonjában kiállított konyhaedényei páratlanok, azok a gyönyörű kivitelű rézfazekak, melyek a falra aggatva láthatók, bármely fejedelmi konyhának díszei volnának. Szulez, kók, kuglóf és pástétom formái nemesak finoman készítették, de a legjobb izlésről tanuskodnak. Palacsinta süítő, szűrő, leveses üstje, tea főzői mind azt igazolják, hogy Mayer Ferdinánd kiváló mester, a kinek a tárgyain szaktársai csak tanulhatnak, s a kit mindazoknak, kik jó és finom munkát akarnak végezteni; vagy kitűnő rézmű tárgyakat bezerezni, első sorban érdemes fölkeresni. Melegen ajánljuk őt egyuttal a zsüri figyelmébe.

(Vége következik.)

T Á R C Z A.

AZ ELSŐ CSÓK.

Elbeszélés.

— Irta: K. E. —

(Vége.)

Az első, ki az erős falakra felhágott, Achtum bég volt.

Szidi-Feriz basa azonban csak három hétig arancsolt a várban. Egy reggelre meggyilkolva aláltak ágyában. Senki nem is sejtette, ki volt gyilkosa.

Néhány nap múlva Achtum-béget a szultán a nagyvárad várba ajává nevezte ki. Mikor Achtum megkapta a fermánt, melyben a szultán

kedves fiának nevezte s a várat hatalmába adta keze reszketett, térdei megesuklottak s a földre omlott.

— Ezért küzdöttem! Köszönet érte, akár az égtől, akár a pokoltól származzék is.

Azután kiválasztott kétszáz embert, felöltöztette őket pompáson és a legszebb paripákra ültette. Maga állt élükre aranytól, ezüsttől ragyogó öltönyben. A díszes menet a déli várkapun vonult ki a hegyek felé, merre Sölyomkő fekszik.

Achtum basa Sölyomkőre ment, hogy a négy év előtt félbeszakadt menyegzőt folytassa.

Hírnököket küldött előre, hogy Drágus Mihály uramat tudósítsák vője megérkezésétől.

Mikor Sölyomkő alá érték, a várhid dobogója fel volt húzva, a kapu felett állott Drágus Mihály uram néhány vitézével, várva érkező vejére.

Achtum a mint meglátta, egészen a bástya alá lovagolt.

— Üdvözlöm kegyelmedet Drágus Mihály uram. A mit kívánt tőlem, megszereztem. Nevetem, hatalmam és karomat rettegik. Kincesmet szekérre lehet rakni. Itt van hátam mögött nászkíséretem, mely tisztességére válnék egy királynak. Drágus uram, bocsássa le a hid dobogóját, menyasszonyomért jöttem.

Drágus Mihály uram jó előre hajlott, kardjára támasztotta meg magát, és erős hangon, hogy tisztán meg lehetett érteni, visszafelelte:

— Becstelen gazember! Te merészled kérni leányomat? Neved egy a gyalázattal. Távozzál, leányom nem lesz a tied soha.

Az ősz ember azzal megfordult.

— Megállj! Hatalmamban van életed, várád. Merészelsz-e dacolni?

— Leányomhoz csak holttestemen keresztül juthatsz.

Drágus uram többet nem szólott, eltűnt a falról.

Meg lesz az is, ha meg kell lennie, de Achtum nem mond le szerelméről. Menyasszonyát birni akarja.

Reggelre kétezer török harczós érkezett Váradról Sölyomkő alá, és ostromolni kezdték a várat. A várban alig voltak négyszázan. Hosszu ellentállásról szó sem lehetett.

Már dél felé Achtum basa hat ágyuja nagy rést nyitott a falon. Drágus uram emberei csak négy kis ágyuból lövöldöztek vissza.

Ekkor Achtum egyik kezébe ragadta a lófarok zászlót, a másikban széles kardját villogtatva rohanást vezetett a vár ellen. Így még soha sem látta harcolni senki a renegátot. Mint a martalékára rohanó tigris egy gyors szökéssel a résből kiomlott kő és téglá halmon át az összelőtt fal tetején termett. Egyedül állt ellenségei közepette, emberei nem bírták követni. Vértje csattogott a kardok ütésétől, feje körül golyók sívöltöttek. Ember föltti erővel látszott küzdeni. Minden csapása halálos volt, a kire egyszer kardjával lesújtott, attól nem féltetett többé.

Arccát befecskenedte a vér s mintha még szeméibe is jutott volna, az is vörös lett. Turbánja leesett fejéről és gazdag fekete fűrtel vérázottan hulltak szét vállán. Kardja fűrdött a vérben, s végig folyva a markolat felé, lecsurgott meztelen izmos karjára, karjáról öltönyére.

Nem messze magas épület állt a várban. A felső emelet egyik ablakában halvány nő, keblén összekulcsolt kezekkel, égve fordított szemekkel.

A mint meglátta Achtum, fogyni kezdő ereje újra visszatért.

— Megyek, megyek! kiáltott tulordítva a fegyverek zaját és kétségbeesetten csapdosva jobbra-balra. Kezéből eldobta a lófarok zászlót, hogy szabadabban vihasson és áttörhesse magát.

Az alatt emberei közül többen megmászák a falakat. Ez elfordította róla a figyelmet, engedték szabadon futni a vár belsőjébe. Egyenesen a nagy épület felé tartott. A kapu előtt négy fegyveres állta el útját.

— Bocsássatok be! — ordított Achtum és szavaival együtt érkeztek meg halálos csapásai.

Kettőt levágott, a másik kettő eldobva fegyverét, kegyelemért esdett. Achtum szaladt föl a lépcsőn, minden lépésnél vér maradt utána. Mikor feljutott a lépcsőkön, feje szédülni kezdett és érezte, hogy a kard súlyosul kezében, szeméi homályosulnak. Több helyen vézett, nem is tudta mikor kapta.

— Megállj gyalázatos! — hallatszott most egy dörgő szó.

Achtum előtt ott állt Drágus Mihály uram. Az ősz ember sánta lábával elébe biczegett, balog kezében nehéz kardot emelve.

— Bocsáss! — lihegte Achtum, — bocsáss nőmhöz!

Drágus Mihály kezében megsuhant a kard. Achtum ingani érezte lábai alatt a földet. Drágus alakjával egybefutott előtte minden, nem látott többé semmit. Két kézre fogta kardját és utolsó erejével lesújtott vele, azután lehanyatlott a folyosó hideg kőpadlatára.

Oda künn ezalatt még tartott a küzdelem, noha a törökök nagy része már a várban volt. Az épületek felgyújtották, s míg az egyik rész harczolt az ellentálló őrséggel, a másik rabolni kezdett.

Mikor Achtum visszanyerte eszméletét, átlát-

atlan sötétség vette körül. Nem olyan, milyen az éjjeleké szokott lenni, hanem mintha sűrű köd borult volna mindenre, melyen túl már egy lépésre sem lehet látni semmit sem; a lég égető meleg és fojtó. Távolról emberek kiabálása, s valami kivehetlen, néha növekedő, majd elhangzó rohogás, recsegés, közbe súlyosabb tárgyak zuhanása hallatszott, melyet nem lehetett megtudni merről jön.

Achtum az első lélekzés után szorulni érezte keblét.

— Ez füst itt körülöttem! — kiáltott, s tapogatózni kezdett. Hideg talajba és falhoz ütközött keze.

Most egyszerre az átláthatlan sötétségen keresztül fényugár villant, azután elenyészett újra.

— Az épület ég! — szólta magában Achtum s menyasszonyára gondolt.

Ismét egy másik fényugár, sokkal nagyobb és tartósabb az előbbinél. A tűz a lépcsőn harapódzott az emeletbe, onnan öltögette be nyelvét. Egy közeli ablak ráadába kapott először bele, az üveg szétpattogzott s a hirtelen támadt légvonat fölkaparta a füstöt, fölverte a lépcsőket emésztő tüzet. A folyosón kísérteti viláosság derengett.

Achtum ugyanazon helyen találta magát, hol eszméletét elvesztette. Mellette a földön Drágus Mihály hevert széthasított föl. Achtum visszaborzadva lépett felre. Pokoli zaj hallatszott. A folyosó tulsó része beszakadt, égő gerendák, lécek hulltak be sűrű füsttel töltve be a léget.

— Hol van Erzsi? — ordított Achtum iszonyú sejtélemmel. Drágus Mihály holtteste egy ajtó előtt fekiúdt; az ifju gyanította, hogy az vezet menyasszonya szobájába.

Az ajtó zárva volt. Achtum két kézzel rázni kezdte, és nevéen szólította Erzsit. Semmi válasz nem jött. Ezalatt a folyosó lége kiállhatlan lett. A beszakadt boltozatban hullt a tüzes üszök, a félig égett gerendák.

Végre engedett az ajtó az erőszaknak és kiesett sarkából. A szoba lége ép oly forró volt, mint a folyosón; a boltozat átfült s a vakolat nagy darabokban pattogzott le róla. Itt-ott hosszas repedések nyíltak a falon, mind hosszabbra hasadva, mind szélesbülve és rajtok füst tolt be. Az ablak alatt kívülről hullt az égő zsindegy a tetőről. A kiálló párkányzat épen az ablak alatt felfogta a lehulló tüzes fedéldarabokat, és magas torlaszban füstölgött ott.

A szoba egyik szögletében egy imazsamoly előtt karsú nő alak térdelt, áhitattal hajtván le fejét összekulcsolt kezeire. Achtum hozzá lépett és gyöngéden megérintette vállát.

— Erzsém, szerelmem!

Az imádkozó mozdulatlan maradt. Achtum lehajlott hozzá és fölemelte fejét. A szemek le voltak csukva, az ajkak összeszorítva, az arc halott sápadt. Megragadta kezét. A kéz puha és meleg volt.

Bizonyosan a forró lég és füst kábították el.

Az imazsamoly fölött a boltozatban hosszú széles repedés volt, a betörő füsttel sziporkák tolongtak be s néha egy-egy láng nyújtotta be nyelvét. Az ablak alatt felakadt zsindegy hulladék fellobbant és az ablaktáblák égni kezdtek.

Achtum kétségbeesetten ragadta karjaiba menyasszonyát s kirohant vele a szobából. Ha egy pillanattal késik, a beszakadó boltozat mindkettőjüket oda temeti.

— Büntető isten! — kiáltott Achtum a mint a folyosóra lépett.

A boltozat nagy része már beroskadt, a lépcső betemetve. Egyetlen út nem volt a szabadulásra. Mindenfelé emésztő tűz és a boltozat összeropadozva, minden pillanatban összeomlással fenyegetett.

Achtum lélekzete elfult, szája kiszáradt e forróságban, karja terhével együtt nehezülni kezdett. Csuszva közeledett a folyosó legtávolabbi végéhez. Ott az egyetlen ablakot felszakította. Üde lég érintette halántékát s az élet erejét működésbe hozta.

Az ablakon letekintett. Mélység tátongott alatta. Onnan csak a halál karjaiba lehetne jutni.

A betoluló hideg lég magához térítette menyasszonyát. Bágyadt fényű szeméi megnyitáltak, ajkai lázasan reszkettek. Soká nézte meredten Achtumot, azután kínos sikoltással elfőlte arcát.

— Távozzál!

— Távozni, mikor köröskörül a halál van! Veled távoznék csak, most veled fogok meghalni.

Az épület fedele egybe omlott. A falak megrendültek, a boltozat majd az egész folyosón végig leszakadt. Egy égő gerenda egyik végével fonakadva, egész a kitárt ablakig lógott le. A fojtó füst elborított mindent, a tűz nagy lármával lüngölt a folyosón, a kőpadló melegülni kezdett.

Achtum keblére vonta menyasszonyát, szorosan fűzte karjaiba és száraz ajkát ajkára szorította. A leány engedte, hogy megcsókolja. A halál volt jelen. Ez pedig rossz idő szemrehányásokra.

— Enyim vagy a halálban!

Abban a pillanatban összeomlott az egész épület. Egy égő máglya lüngölt a vár közepén.

Az első csók, az első ölelés maga volt a halál. A menyegzői ágy koporsóba volt vetve